

Portre De?erler Anketi

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Portre De?erler Anketi*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=29177>

Özet

Bu akademik giriş, Shalom H. Schwartz ve arkadaşlarının (2001) geliştirdiği Portre Değerler Anketi'nin (PDA) Türkçe uyarlamasının ve psikometrik özelliklerini detaylandırmaktadır. Kürşad Demirutku ve Nebi Sümer (2010) tarafından yapılan uyarlama çalışması, temel değer tiplerinin Türk kültüründeki yapısını incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma, özellikle bir üniversite örneğinde yapı geçerliliği, iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirliği gibi psikometrik özelliklere odaklanmıştır. Bulgular, PDA'nın Türkçe örneğinde geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermekle birlikte, orijinal kuramsal yapıdan bazı kültürel sapmalar da ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler

Portre Değerler Anketi, Schwartz Değer Kuramı, değer tipleri, uyarlama, yapı geçerliliği, güvenilirlik, psikometrik özellikler, Türkiye.

Yazarlar

Kürşad Demirutku, Nebi Sümer

Amaç

Portre Değerler Anketi'nin (PDA) Türkçe uyarlamasının temel amacı, Shalom H. Schwartz ve arkadaşlarının (2001) geliştirdiği orijinal ölçeğin Türk kültürü bağlamındaki temel değerleri ölçme kapasitesini değerlendirmektir. Bu çalışma, özellikle bir üniversite örneğinde ölçeğin yapı geçerliliğini, iç tutarlılığını ve test-tekrar test güvenilirliğini incelemeyi hedeflemiştir.

Ayrıca, çalışmanın bir diğer önemli amacı, Türk örneğindeki kadın ve erkek katılımcıların değer tiplerini ve değer hiyerarşilerini karşılaştırmak ve bu bulguları literatürdeki cinsiyet farklılıklarıyla tutarlılık açısından değerlendirmektir. Bu sayede, PDA'nın Türkiye'deki sosyal bilim araştırmalarında kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir araç olup olmadığına dair kapsamlı bir değerlendirme sunulmuştur.

Yapı

Portre Değerler Anketi, Shalom H. Schwartz'ın temel insan değerleri kuramına dayanmaktadır. Bu kuram, evrensel olarak tanıyan on değer tipini (Uyarlılık, Özyönelim, Hazırlık, Başarı, Güç, Güvenlik, Uyuma, Geleneksellik, Yıllıkseverlik ve Evrenselcilik) ve bu değerlerin çembersel bir yapıda organize olduğunu öne sürer. Bu değer tipleri, bireylerin yaşamlarında rehberlik eden farklı güdüsel altyapılara sahip evrensel amaçları temsil eder.

Türkçe uyarlama çalışmasında, PDA'nın yap geçerli?i incelenirken, kuramsal yapıdan bazı sapmalar gözlenmiştir. Türk örneğinde, **Uyma** ve **Geleneksellik** değer tipi alanlar birleşti; **Güç** ve **Bakar?** değer tipi alanlar birbirinden ayrılmış; ve **Güç** değerleri **Hazc?I?k** değerlerine yaklaştır. Ayrıca, "arkadaşlara bağlılığın önemini" ölçen 18. madde, **?yilikseverlik** yerine **Güvenlik** değer tipi alanına kaymıştır. Bu sapmalar, benzer güdüsel altyapuya sahip değerlerin birleşmesi veya komu alanlara yaklaştığı şekilde yorumlanmıştır ve önceki çalışmalarda da gözlemlenmiştir.

Geçerlik

Portre Değerler Anketi'nin (PDA) Türkçe uyarlama çalışmasında, ölçeğin yap geçerli?i bir üniversite örneğinde detaylı olarak incelenmiştir. Bulgular, PDA'nın temel değerlerin yap s'n genel olarak teyit eder nitelikte olsa da, Türk kültürüne özgü bazı sapmalar tespit edilmiştir. Örneğin, **Uyma** ve **Geleneksellik** değer tipleri birleşti, **Güç** ve **Bakar?** değer tipleri ayrılmış ve **Güç** değerleri **Hazc?I?k** değerlerine yaklaştır. Bu tür sapmaların, benzer güdüsel altyapuya sahip değerlerin birleşmesi veya komu alanlara yaklaştığı şekilde daha önceki çalışmalarda da gözlemlendiği belirtilmiştir (örn., Kuşdil ve Kaçtıçbaşı, 2000; Schwartz, 1992, Schwartz ve ark., 2001).

Çalışma, 40 maddeden yalnızca birinin (%2.5) kuramsal olarak beklenen değer tipi alan d'na çkmasıyla, PDA'nın **Schwartz Değerler Anketi** (SDA) ile karşılaştırıldığında değer tiplerini ayrıştırmada daha hassas olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca, PDA'nın yordayıc? geçerli?i, bu uyarlama çalışmasında doğrudan incelenmemiş olsa da, Türk örnekleriyle yapılan bir dizi başka çalışma (örn., Demirutku, 2007; Bolak-Boratav, 2006; Duran, 2007; Gümü?-Dirilen, 2009; Esen, 2008) tarafından çeşitli yaş gruplarında ve farklı psikolojik de?ikenlerle (ebeveyn de?erleri-çocuk yetitirme tarzları, güvenlik-özyaş/benlik berraklığı, sosyal sapma, siyasal ideoloji, Avrupa Birliği tutumları, türban kullanımı, evlilik, cinsiyet rolleri beklentileri, iş mülakatlarında işe alma kararları) anlamlı ilişkiler göstererek desteklenmiştir. Çalışmanın kısıtlılıkları arasında, uyarlama çalışmasının sadece bir üniversite örneğinde yapılması nedeniyle bulguların daha geniş ergen ve yetişkin örneklemelerine genellenebilirliğinin sınırlı olabileceği belirtilmiştir.

Güvenirlik

Portre Değerler Anketi'nin (PDA) Türkçe uyarlama çalışmasında, ölçeğin iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirliği analizleri yapılmıştır. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları, ilk uygulamada **Özyönelim** değer tipi için en düşük (.56) ve **Bakar?** değer tipi için en yüksek (.82) değerleri almıştır. İkinci uygulamada ise bu katsayılar **Geleneksellik** değer tipi için .63 ile **Bakar?** değer tipi için .84 arasında değişmiştir. Alt ölçeklerin az sayıda maddeden oluştuğu dikkate alındığında, bu Cronbach alfa değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu belirtilmiştir.

Test-tekrar test güvenilirlik katsayılar? da tatminkar düzeyde bulunmuştur; en düşük katsayı **Özyönelim** de?er tipi için .65, en yüksek katsayı ise **Geleneksellik** de?er tipi için .82 olarak tespit edilmiştir. Genel olarak, güvenirlik analizleri, PDA'nın hem kendi içinde tutarlı (iç tutarlılık) hem de zaman içinde kararlı (test-tekrar test güvenilirliği) ölçümler yapabildiğine işaret etmektedir. Bu psikometrik özellikler, PDA'nın sosyal bilim araştırmalarında kullanılabılır bir ölçüm aracı olduğunu güçlü bir şekilde desteklemektedir.

Faktör Analizi

Portre Değerler Anketi'nin (PDA) Türk örneklemindeki faktör yapısı, yapı geçerliliği analizleri kapsamında incelenmiştir. Bu analizler, Schwartz'ın çembersel de?er modelinin genel olarak doğrulandığını, ancak Türk kültürüne özgü bazı beklenen sapmalarla birlikte olduğunu göstermiştir. Gözlemlenen sapmalar arasında, **Uyma** ve **Geleneksellik** de?er tiplerinin birleşmesi, **Güç** ve **Başarı** de?er tiplerinin birbirinden ayrışması ve **Güç** de?erlerinin **Hazırlık** de?erlerine yaklaşması yer almaktadır.

Bu çembersel modeldeki sapmaların, güdüsel altyapısı benzer olan de?er tiplerinin kültürel bağlamda birleşebileceği veya birbirine yakınlıkta olabileceği yönündeki önceki bulgularla tutarlı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, uyarılma çalışmasında yer alan 40 maddeden sadece birinin (%2.5) kuramsal olarak beklenen de?er tipi alanı dikkatle alınarak, PDA'nın de?er tiplerini ayrıştırmada yüksek bir hassasiyet sunduğunu ve **Schwartz Değerler Anketi** (SDA) gibi diğer benzer ölçeklerden bu açıdan daha üstün olduğunu düşündürmektedir.

Ölçek

Test Türü: Uyarılma

Format: Kendini bildirim anketi, maddeler portreler şeklinde sunulur.

Mevcut Diller: Türkçe (Orijinali İngilizce)

Popülasyon Grubu: Üniversite öğrencileri (uyarılma çalışması için), lise öğrencileri ve ebeveynler (yordayıcı geçerlik çalışmaları için).

Yaş Grubu: Ergenlikten yetişkinliğe (üniversite öğrencileri, lise öğrencileri, ebeveynler).

Popülasyon Detayları: Uyarılma çalışması, Türkiye'deki bir üniversite örnekleminde gerçekleştirilmiştir. Yordayıcı geçerlik çalışmaları ise farklı yaş gruplarından lise ve üniversite öğrencileri ile ebeveynleri içermektedir.

Test Metodolojisi: Katılımcılar, kendilerine verilen kısa portreleri okuyarak, o portredeki kişinin kendilerine ne kadar benzediğini belirtirler. Bu portreler, Schwartz'ın temel de?erlerini temsil eden

ifadeler içerir.

Anahtar Kelimeler

Portre Değerler Anketi, Schwartz Değer Kuramı, değer tipleri, uyarlama, yapı geçerliliği, güvenilirlik, psikometrik özellikler, Türkiye.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama ID'si: Mevcut Değil

Kurum E-posta Adresleri: kdemirutku@atilim.edu.tr

Yazma Adresi: Mevcut Değil

Ücretler, Ücret ve Test Yılı

Portre Değerler Anketi'nin (PDA) Türkçe uyarlaması 2010 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanımı için herhangi bir ücret belirtilmemiştir. Akademik ve araştırma amaçlı kullanımlar için sorumlu yazar Kürşad Demirutku ile kdemirutku@atilim.edu.tr adresi üzerinden iletişime geçilmesi önerilir.

Referanslar

- Bolak-Boratav, P. (2006). Kadınlara yönelik cinsiyet rolleri beklentileri, evlilik ve türban kullanıma ilişkin tutumların değerlerle açıklanması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Başaran, E. (2004). Değerler ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Demirutku, K. (2006). Değerler, ahlaki muhakeme ve sosyal sapma temsilleri. Yayınlanmamış doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Demirutku, K. (2007). Ebeveyn değerleri ve çocuk yetiştirme tarzları: Kuşaklararası değer aktarımında araç bir rol. *Türk Psikoloji Dergisi*, 22(59), 1-17.
- Demirutku, K. ve Korkmaz-Devrani, H. (2005). Değerler ve siyasal ideoloji: Türk örneğinde bir araştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 20(56), 1-17.
- Demirutku, K. ve Sümer, N. (2010). Temel Değerlerin Ölçümü: Portre Değerler Anketi'nin Türkçe Uyarlaması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 17-25.
- Duran, Ö. (2007). Avrupa Birliği'ne yönelik tutumların değerlerle açıklanması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Esen, E. (2008). ?? mülakatlarında adayların işe alınma kararları ve kişisel beşenim yanıtları: Değer önceliklerinin rolü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi,

Ankara.

Gümü? -Dirilen, E. (2009). Siyasal ideoloji ve de?erler aras?ndaki ili?kiler. Yay?mlanmam?? yüksek lisans tezi, Orta Do?u Teknik Üniversitesi, Ankara.

?mamo?lu, E. O. ve Karakitapo?lu-Aygün, Z. (1999). Ya?am amaçlar? ve de?erler: Ya? gruplar? ve cinsiyet farklar?. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 1-10.

Karakitapo?lu-Aygün, Z. ve ?mamo?lu, E. O. (2002). Schwartz de?erler kuram?n?n Türk kültüründe geçerli?i. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(50), 1-16.

Kozan, M. K. ve Ergin, C. (1999). Schwartz de?erler ölçe?i: Türkçe uyarlamas? ve psikometrik özellikleri. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 11-24.

Ku?dil, M. E. ve Ka??tç?ba??, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin de?er yönelimleri ve Schwartz De?er Kuram?. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59-76.

Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. In M. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 25, pp. 1-65). New York: Academic Press.

Schwartz, S. H., Melech, G., Lehmann, A., Burgess, S., & Harris, M. (2001). Extending the cross-cultural validity of the theory of basic human values with a new measure: The Portrait Values Questionnaire. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 32(5), 519-542.

Schwartz, S. H., & Rubel, T. (2005). Sex differences in value priorities: Cross-cultural and multi-method evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89(6), 1010-1028.

Portre Değerler Anketi'nin orijinal PDF doküman?na buradan ula?abilirsiniz: [portre-degerler-anketi-toad.pdf](#)

Ayr?ca ResearchGate üzerinden ilgili yay?na buradan eri?ilebilir: [researchgate.net](#)

Portre Değerler Anketinin Maddeleri

ÖNEML?: Portre Değerler Anketi'nin maddeleri bu kaynakta sa?lanmam??t?r. Maddeler için lütfen orijinal yay?na (Demirutku, K. ve Sümer, N. (2010). Temel Değerlerin Ölçümü: Portre Değerler Anketi'nin Türkçe Uyarlamas?. *Türk Psikoloji Yaz?lar?*, 13(25), 17-25) ba?vurunuz.